

інтегрувати ці ідеї в освітній процес, наприклад, через інтегровані уроки щодо питань зміни клімату чи права людини. Крім того, лідерство для сталого розвитку передбачає партнерство з громадою: залучення батьків до екологічних акцій чи співпраця з місцевими підприємствами для фінансування «зелених» проєктів.

Попри очевидні переваги, впровадження нового підходу управління закладом освіти є і певні труднощі. Серед них – брак ресурсів у багатьох школах, особливо в сільській місцевості, недостатня обізнаність учителів із концепцією сталого розвитку та опір змінам із боку колективу. Для подолання цих бар'єрів лідерам НУШ необхідно: 1) активно шукати зовнішнє фінансування (гранти, спонсорство); 2) підвищувати кваліфікацію через доступні офлайн/онлайн-курси, тренінги чи регіональні програми; 3) застосовувати розподілене лідерство, залучаючи вчителів і учнів до прийняття рішень.

Таким чином, лідерство для сталого розвитку в НУШ – це не просто тренд, а необхідність, продиктована глобальними викликами та національними цілями реформи освіти. Нові пріоритети менеджменту – екологічна свідомість, соціальна відповідальність і економічна сталість – змінюють роль керівника школи, роблячи його агентом змін. Успішне впровадження такого підходу залежить від уміння лідера надихати, співпрацювати та адаптуватися до нових умов. У перспективі це сприятиме не лише підвищенню якості освіти, а й формуванню покоління, яке свідомо будуватиме стале майбутнє України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development. URL : <https://sdgs.un.org/goals>.
2. UN environment programme. URL: <https://www.unep.org/topics/climate-action>.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Байдик В. В., Ромахова О. О.*

ПРОГРАМИ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЛЯ: ДОСВІД ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Динамічні зміни у світі, воєнні події в Україні, посилюють вплив на дошкільну освіту стосовно впровадження програм, які сприяють набуттю соціально-емоційних навичок. Актуальність програм соціально-емоційного навчання суттєво зросла останніми роками, бо він супроводжується дослідницькою

*© Байдик В. В., Ромахова О. О.

базою найбільш ефективних програм і практик. Ці програми готують дошкільників до навчання, формують у них здатність взаємодіяти з дітьми та дорослими, концентрувати увагу, дотримуватися встановлених правил, розпорядку дня тощо [2]. Таке навчання допомагає дітям здобути навички, необхідні для досягнення успіху в комунікації з однолітками, здобутті впевненості в собі, підвищити рівень академічної успішності та знизити ризик асоціальної поведінки в майбутньому, закладаючи міцний фундамент для успішного життя. Соціально-емоційний розвиток вважають однією із вагомих передумов повноцінного розвитку дитини-дошкільника, ефективної адаптації її до життя в соціумі, збереження фізичного та психічного здоров'я, підготовки до шкільного навчання. Враховуючи здобутки вітчизняних і зарубіжних наукових студій, соціально-емоційний розвиток визначаємо як здатність дитини дошкільного віку сприймати як власні емоції, так і емоції, думки, уподобання навколишніх, володіти навичками соціальної поведінки та спілкування з дорослими й однолітками [1].

Чи на часі розвивати соціально-емоційне навчання (СЕН) в Україні саме зараз, під час повномасштабної війни? Так, бо це допомагає дітям і дорослим краще справлятися з травматичним досвідом і пов'язаними з цим викликами. Такі навички критично важливі для здорового розвитку мозку і матимуть довготривалий вплив не лише у шкільному віці, а й у дорослому житті. Благодійна організація та рух «Think Equal» (Великобританія) розробили адаптовану до травми програму СЕН саме для використання в умовах надзвичайних ситуацій, серед біженців та внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Комплексна програма соціально-емоційного навчання «Думай на рівних» (Think Equal) створена світовими лідерами думок у галузі освіти, психології, прав людини та нейронаук для дітей віком 3-6 років задля розвитку їх соціально-емоційного інтелекту. Програма «Думай на рівних» приділяє особливу увагу психічному здоров'ю, щоб надати дітям, які знаходяться у нестабільних та конфліктних умовах, інструменти і вміння для покращення власного самопочуття та самооцінки.

Програма «Думай на рівних» («Think Equal») призначена для дітей дошкільного віку й базується на наративі (розповіді – історії). Вважається, що наратив є рушійною силою, яку може сприяти досягненню позитивних змін у житті дітей. Зміни, що починаються на рівні окремої особистості, зрештою переходять на суспільний рівень, сприяючи більшій соціальній згуртованості.

Розповіді (казки), що використовуються в цьому процесі, базуються на культурі, досвіді та житті самих дітей, а також знайомлять їх із культурою, досвідом і життям інших людей. Вони створюють відчуття безпечного світу, в якому діти можуть дізнаватися про емоції, стосунки й точки зору інших людей. Розуміння таких речей важливе для дітей, оскільки допомагає

їм орієнтуватися в складнощах реального світу та отримувати знання та досвід вирішення проблем.

Програма розрахована на 90 годин, що викладаються протягом 30 тижнів (1 урок – 1 година, 3 уроки на тиждень). У плані уроків вказана рекомендована для використання лексика, що є простою і зрозумілою дітям. Також дитина є активним учасником процесу навчання, розмірковуючи над запитаннями, ділячись переживаннями та дізнаючись більше один про одного.

Програма наповнена творчими завданнями, руховими активностями та креативними поробками для групи дітей. Книжки були розроблені та оцінені провідними спеціалістами спеціально для цієї програми для максимальної відповідності віку та компетенціям розвитку.

В Україні у 2023 році проводилось пілотне втілення 4-го рівня програми, що розроблений спеціально для дітей, що перебувають у особливо травматичних умовах (військові дії, біженство, тощо).

Для ефективного та відповідального втілення під час війни та у післявоєнних умовах у програму «Думай на рівних» були внесені зміни. Книжки та уроки розглянуті комітетом фахівців з проблеми психічних травм, які мають досвід роботи у сфері освіти у постконфліктних ситуаціях та щодо біженців, гарантують, що книги та відповідні заходи підходять для дітей, які перебувають у таких умовах, та враховують їхні інтереси. Це включає в себе гарантію того, що книги та заходи враховують травмуючий досвід, чутливість до різноманітних сімейних та особистих обставин.

Склад українських учасників: 18 областей, 43 заклади дошкільної освіти, 50 дошкільних груп, 160 педагогів. Офіційним партнером Think Equal в Україні у 2023 році була громадська організація «Montessori UA». Команда однодумців об'єдналась навесні 2022 року, у відповідь на повномасштабну війну в Україні, щоб забезпечити підтримку та розвиток української монтесорі-спільноти.

Протягом 2023 року вони досліджували вплив програми на дітей та педагогів та підтримували педагогів закладів дошкільної освіти через проведення фокус-груп, візити до садочків та регулярний зворотній зв'язок.

Результатом успішного пілотування програми в Україні стало надання програмі «Думай на рівних» статусу парціальної програми з розвитку соціальних навичок та емоційного інтелекту у дітей від 5 до 7 років, надано гриф «Схвалено для використання в освітньому процесі», який зареєстровано у Каталозі надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам.

У 2024-2025 навчальному році Всеукраїнський фонд «Крок за кроком» за підтримки міжнародної неприбуткової організації «THINK EQUAL» реалізує проект «Думай на рівних: комплексна

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

програма соціально-емоційного розвитку та психосоціальної підтримки дітей дошкільного віку» у 18 областях України.

Масштабування проекту «Думай на рівних: комплексна програма соціально-емоційного розвитку та психо-соціальної підтримки дітей дошкільного віку» успішно триває. Наразі до проекту долучилися вже понад 2 тисячі дошкільних груп з 830 дитячих садочків з усієї України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Попович О. Соціально-емоційний розвиток дітей дошкільного віку як наукова проблема. *Молодь і ринок*. 2024. № 9 229. С. 62–66. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/312308/303659> (дата звернення: 15.03.2025).
2. Селікова Я. С. Огляд створення та впровадження програм соціально-емоційного навчання для дітей дошкільного віку у США. *Дошкільна педагогіка*. 2024. № 74. С. 261–266. URL: <http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2024/74/52.pdf> (дата звернення: 15.03.2025).

Безена І. М., Ващенко М. І.*

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ОСВІТНІЙ
РОЗВИТОК ДИТИНИ В КОНТЕКСТАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРАВА НА ОСВІТУ**

Ми традиційно щорічно повертаємось до окресленої проблеми, роблячи спробу проаналізувати стан справ у дотриманні основних конституційних норм права людини на освіту. Адже сучасна російська агресивна війна продовжується і вона значно поглиблює проблеми подальших стратегій та сталих перспектив розбудови практик управлінської й педагогічної діяльності, направленої на реалізацію в умовах воєнних загроз забезпечити права дитини на життя, безпеку і сталий освітній розвиток. Адже Дніпропетровщина стає пограниччям між нашими захисниками та окупантом і в той же час прифронтовим регіоном, який досить близько наближений до зони активних бойових дій, постійно піддається загрозам та обстрілам ракетами, КАБами, артилерією тощо. В окреслених контекстах значно трансформується особлива місія шкільного педагога, який має забезпечити зміст навчання та безпеку неповнолітніх осіб, які перебувають у закладі середньої освіти.

Наше окреслене дослідження здійснено в рамках науково-дослідницької роботи кафедри соціально-гуманітарної освіти комунального закладу вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради: «Особистість в освітньому середовищі сучасного суспільства» / «Personality in the Educational environment of modern society», зареєстровану в ДНУ УкрІНТЕІ за номером 0123U104510. Метою дослідження є подальше узагальнення освітніх процесів у формуванні життєвих і освітніх компетентностей в особистості,

*© Безена І. М., Ващенко М. І.